

ÉBERHARDT GÁBOR

A Szegei Határrendészeti Kirendeltség rendészeti tevékenységének társadalmi megítélése

A Szegei Határrendészeti Kirendeltség Magyarország rendőrségének helyi szintű szerveként látja el a hatáskörébe utalt, vonatkozó jogszabályban rendelt feladatait¹.

A kirendeltség a határrendészeti szolgálati ág szakmai irányítása, felügyelete alatt végzi tevékenységét az úgynevezett schengeni külső határszakaszon, a Szerbiával szomszédos negyvenegy kilométeres államhatárral, nyolc település közigazgatási területét magában foglaló illetékességi területén.

A kirendeltség jelenlegi struktúrájában két szolgálati helyet² és öt határátkelőhelyet³ működtet, illetve végez Schengen-kompatibilis⁴ határforgalom-ellenőrzést.

A kirendeltség a határőrség 2004-ben végrehajtott szervezetkorszerűsítéseként jött létre. A 2008. január 1-jén hatályba lépő rendészeti integrációval vált a Csongrád Megyei Rendőr-főkapitányság helyi besorolású szervévé.

Elsődleges ellenőrzési helyszíne és alanya volt a Schengeni Értékelő Munkacsoport (*Schengen Evaluation Working Party*) szárazföldi határok megfeleléségének, majd 2007-ben a Schengeni Informatikai Rendszer (SIS) megfeleléségének helyszíni vizsgálatok, ezek 2013-as utóellenőrzésének, az Európai Bizottság 2014-es helyszíni ellenőrzést végrehajtó munkacsoportjának a tagállami szövetség által finanszírozott támogatás felhasználásáról, azok alkalmazásának körülményeiről.

A rendőrség által 2013-ban alkalmazott szervezettípusítás érintette az alegységünket, ennek egyik következményeként a kirendeltség kiemelt besorolást kapott, ez azonban nem azonos kiterjesztésű a hasonló minősítésű rendőrkapitányságok szervezeti rendszerével.

¹ Magyarország Alaptörvénye 46. cikk; 1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről 1. § (2) bek.; 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet a rendőrség szolgálati szabályzatáról 46., 48–51. o.; 329/2007. (XII. 13.) kormányrendelet a rendőrség szerveiről és a rendőrség szerveinek feladat- és hatásköréről 11. § (1) bek.; 67/2007. (XII. 28.) IRM rendelet a rendőrség szervei illetékességi területének megállapításáról.

² Szege, Mórahalom

³ Rőske autópálya-határátkelőhely, Rőske vasúthatár-átkelőhely, Ásotthalom közúthatár-átkelőhely, Szege folyami- és Szege léghatár-átkelőhely

⁴ Az Európai Parlament és a Tanács 2006. március 15-i 562/2006/EK rendelete.

A vonatkozó normakörnyezet 2014. január 1-jei hatálybalépésével, a rendőrség közúti határátkelőhely-üzemeltetési feladatait is ellátjuk, valamint ekkortól a korábbi illetékességi területünk két településsel, egy határátkelőhellyel és huszonegy kilométer határszakasszal csökkent, amely a szomszédos Kiszombori Határrendészeti Kirendeltség kezelésébe került át.

A kirendeltség szakmai tevékenységét összehasonlító értékelés során a tendenciaelemzés és stratégiai előrejelzés érdekében 2004-től kezelt adatállomány alkalmazására kerül sor.

Az így kezelt saját és más helyi, területi (viszonylati), országos és a Frontex⁵ ügynökség által nyilvántartott, elemzett adatok összevetése alapján az elmúlt években a kirendeltség kontinentális határrendészeti pozíciója egyértelműen megfogalmazódott, a dél-balkáni legális és illegális migráció kezelésének tagállami szinten is kiemelkedő eredményességi mutatókat⁶ produkáló szervezeti elemévé fejlődött.

Az iménti előzmények alapján felelős vezetőként fontosnak véltem az irányított szervezet állománya által végrehajtott komplex feladatrendszer folyamatos, belső, szakmai, törvényességi felügyeletet gyakorló, társadalmi jogvédő funkcióval felruházott legitim szervezeteken túlmenően

- a rendészeti rendszerektől független;
- külső, civil;
- nemzetközi minősítésű;
- hiteles; és
- a magyar rendőrség által is legitimként kezelt

minőségbiztosítási szervezettel történő kvalitatív vizsgálatot, minősítést, értékelést, ajánlások befogadását.

A felsorolt kívánalmaknak megfelelő és a területi szervet korábban szintén vizsgáló, értékelő szervezetként a Nemzetközi Rendszerelmzési Intézet (*International Institute for Applied Systems Analysis; IIASA*) és az azt létrehozó japán közgazdászprofesszor, *Sodzsi Siba* által alapított díjnak történő megfelelés érdekében, 2010-ben pályázatot nyújtottam be. Ennek során a felkért szervezet a saját maga által alkalmazott vizsgálati módszerekkel tárta fel, majd értékelte a kirendeltség munkáját, ennek nyomán a kirendeltség 2011. június 22-én, nemzetközi szinten is elsőként elnyerte az IIASA-Shiba-díjat, amelyet személyesen az alapító adott át.

⁵ Az Európai Unió tagállamai külső határain való operatív együttműködési igazgatásért felelős európai ügynökséget a 2004. október 26-i 2007/2004/EK tanácsi rendelet (HL L 349., 2004. 11. 25.) hozta létre.

⁶ <http://frontex.europa.eu/publications/>

A kirendeltség szakmai feladatellátása folyamatos és intenzív civil (lakossági, utasforgalmi), médiabeli, diplomáciai, politikai és a társadalom széles részében ügyfélként, eljárás alá vontként kapcsolatba kerülő személyként, szervezetként kontroll és minősítés alatt áll.

Sok mindent elértünk. De valóban méltók vagyunk-e a közbizalomra? Megítélésem szerint igen!

„Az alkalmazott tudományos módszertan hitelességének a próbájára kerül sor akkor, amikor azt tapasztaljuk, hogy a vizsgálati eljárások a megrendelők szándékaitól függetlenül, mintegy »a realizmus diadalaként« kritikai mondanivalót indukálnak, egészen egyszerűen csak azzal, hogy a létező valóságot tükrözik vissza. Ismeretes, hogy a látencia kutatások eredetileg a bűnözés egy része rejtve maradásának az okait kívánták megismerni, eközben rávilágítottak a bűnüldöző szervek különféle szervezeti és működési problémáira, így például a szelektációs munkamódszerere.”

A rendészet elméleti kutatása tárgyának egyik lehetséges vizsgálati mátrixa a következő:

törvényesség	+	bürokratikus	professzionális
	-	lógós	cinikus
		-	+
		eredményesség	

A mátrix elemeinek vizsgálata tárgykörében szerzett ismereteim alapján a rendészet tudomány által alkalmazott vizsgálati módszerek részleges felhasználásával, belső, empirikus állapotanalízist végeztem a jelenlegi helyzet aktuális és reális állapotának megítélése, értékelhetősége céljából, az általam irányított rendészeti szervezeti elem vonatkozásában.

Természetesen felvetődhet annak gondolata, hogy *„mégiscsak az általam vezetett szervezetet értékelem”*, ami egyértelműen indukálhatja a pozitív előítéletes szubjektív értékelést, mindamelllett felelős rendészeti vezetőként egyik alapvető elvként alkalmazom a hitelesség és a megalapozottság elsőrendűségét.

A vizsgálati folyamatban alkalmaztam és támaszkodtam

- a saját tapasztalataimra;
- tudományos kutatás során felhasználható forrásokra, módszerekre;
- kezelt és hozzáférhető rendészeti adatállományokra;

⁷ Finszter Géza: Rendészetelmélet. Nemzeti Köszolgálati Egyetem Rendészet tudományi Kar, Budapest, 2014, 24. o.

- az alegység által végzett munkát érintő társadalmi, hatósági visszajelzésekre, azok értékelésére (*bejelentés, panasz, rendőri intézkedés elleni panasz, bírósági felülvizsgálati kérelem, kártérítési igény, köszönet*), amelyek érdemi vizsgálata jelentős hányadban említette a kirendeltséget, annak állományát érintő igazságtalan előítéleteket.

„A lakossági kritikákból azonosítani lehetett a rendészeti szervek szelektív munkamódszereit és a rendőri intézkedéseket torzító előítéletességet. Feltártuk a lassú reagálás és a nehézkes elérhetőség szervezeti okai. Európában minden komoly rendőrségi reform támaszkodott a közvéleményben kialakult értékelésre. A reformok egyik kimondott célja a rendőrségekkel szemben megfogalmazott közösségi elvárások teljesítése lett.”⁸

Ahhoz, hogy adott rendészeti szerv (*szervezeti elem*) tevékenységének validálása valóban hiteles legyen, a társadalomkutatások általánosítható megállapításai szerinti latens elemek feltárását, vizsgálatát, értékelését kell végrehajtani.

„A rendőri munka eredményességének a mérése nélkülözhetetlen lenne annak érdekében, hogy ezen a területen is meggyökeresdjének a közigazgatás más ágazataiban elfogadott minőségbiztosítási módszerek. Úgy látszik, hogy ez a feladat is sajátos megközelítést igényel.”⁹

Vezetőként természetesen elemezhetnék, értékelhetnék és vonhatnék le olyan adatokból olyan következtetéseket, értékeléseket, amelyek számomra és külső személyek, szervezetek részére akár pozitív megítélésük is lehetnek. Ezzel azonban pontosan az elérni kívánt célhoz nem érhetünk el, hiteltelen értéket kapunk az általuk (*is*) képviselt szervezetről, mindez pedig hibás stratégiai tervezéshez vezethet, ami további hibás következményeket generálhat.

A tevékenység értékelésekor figyelembe vettem továbbá a kirendeltség által megvalósított

- jelenléti adatokat;
- elérhetőséget, lakossági bejelentéseket;
- reagálási képességet és teljesítési időket;
- az állomány szakértelmét; és a
- kirendeltség ügyforgalmát.

⁸ Uo. 50. o.

⁹ Dános Valér: Mérhető-e a rendőrségi munka hatékonysága? *Belügyi Szemle*, 1992/4., 40. o.

Az elvégzett összegzés és a levonható következtetések alapján megállapítható, hogy a különböző felületekről érkező visszajelzések végső, valós értékelése összhangban van a vezetőként rendelkezésemre álló adatokkal, amelyek szerint a Szegedi Határrendészeti Kirendeltség és annak állománya eredményes rendészeti tevékenységét professzionális szinten látja el.

A saját vizsgálatom azonban rámutatott a következő fejlesztésre szoruló területekre, képzési, nevelési feladatokra, parancsnoki teendőkre, fegyelmkezelési és bűnmegelőzési területekre:

- a kirendeltség nagyszámúnak értékelhető állományában (*valamennyi alkalmazotti jogviszony és besorolási kategória, beosztás esetén*) vannak úgynevezett *lógósok*, akik nem hivatásnak tartják a jogviszonyukat, azt csupán *másodállásként* kezelik, nem minden esetben teljesítik valamennyi, a feladat ellátásához rendelt jogi és szakmai követelményt;
- a rendészeti feladatok összetettsége, a megjelenő új típusú jogi feladatok, a rendőrrre vonatkozó fokozott jogfelelősség¹⁰ és a vele szemben alkalmazható katonai büntetőeljárások miatti félelem miatt a jogszerűség alkalmazásának elve sérül(het), és az eljárás alá vont ügyfél az intézkedés alaposágát, annak időtartamát a bürokratikusnak érezheti. Tapasztalatok szerint az ilyen jellemzőkkel bíró szolgálati személy teljesítménye a prekoncepcionált félelem miatt elmarad a kirendeltség átlagos tevékenységi mutatóitól;
- az állomány egy részének a hozzáállása (*„már elég öreg vagyok, már mindent láttam, mindent tudok”*) nem képviseli a szolgáltató rendőrséget, az ügyfelekkel való viselkedése kívánivalót hagy maga után, megjelenése, kommunikációja nem felel meg a kívánalmaknak, cinikus. A cinizmus erősíti(heti) a jelentős mértékű leterheltség, kiemelten magas ügyszám *is*;
- *tény azonban, hogy az összeredményességi* mutatók, a különböző felületekről érkező visszajelzések jogszerűnek, szakszerűnek, arányosnak, objektívnek és kulturálnak értékelik a szervezet egészének, és az egyes tagjainak a tevékenységét.

Meg kell állapítani azt is, hogy tapasztalhatók az állományt érintő latens bűnözés (*hivatali – katonai bűncselekmény*) jelei, eljárás alá vont rendőrök esetében megerősítést kat(hat)nak.

Összegzésként megállapítható, hogy a rendészetelméleti kutatás által kínált lehetőségek tudatos alkalmazásával egy hatékonyan minősíthető és jog-

¹⁰ A schengeni külső határ és annak védelme fokozottan védett jogi tárgy.

szerűen tevékenykedő rendészeti szerv esetében is lehet (*és indokolt is!*) további fejlődési irányokat feltárni, azokat meghatározni, teljesíteni.

Ha a rendészeti szervek valamennyi szintjén általánossá válik az a szakmai igény, hogy tudományos módszerek alkalmazásával feltárjuk a hiányosságainkat, és hatékonyan fejlesszük őket, akkor elérhetjük azt a reális társadalmi követelményt, amely szerint a rendészeti szerv a reformok segítségével javítja tevékenységét, és a rendőri stratégiákat *a tudatos tervezésen keresztül* a társadalmi változásokhoz igazítja, olyanná téve őket, amilyeneknek lenniük kellene, és nem olyanoknak, amilyenek lehetnének.

IRODALOM

Aczel, Richard: Hogyan írjunk esszét? Osiris Kiadó, Budapest, 2006

Bodonyi Iлона: A rendészettudomány kutatás-módszertana. Rendőrtiszti Főiskola, Budapest, 2008

Dános Valér: Mérhető-e a rendőrségi munka hatékonysága? *Belügyi Szemle*, 1992/4.

Finszter Géza: Rendészettudomány. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2014

Finszter Géza: A rendészettudomány alapjai. In: **Finszter Géza:** Rendészettudomány. Nemzeti Közszolgálati Egyetem Rendészettudományi Kar, Budapest, 2014, 9–71. o.

Korinek László: Rejtett bűnözés. KJK, Budapest, 1988